

สภาพทั่วไป

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของภาคใต้ตอนล่างระหว่างละติจูดที่ $6^{\circ} 17' - 7^{\circ} 56'$ องศาเหนือลองจิจูด $100^{\circ} 01' - 101^{\circ} 06'$ องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 4 เมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ตามเส้นทางรถไฟ 947 กิโลเมตร และทางหลวงแผ่นดิน 950 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดพัทลุง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอ่าวไทย
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี รัฐเคดาห์ และรัฐเปอร์ลิสของมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดพัทลุง และ จังหวัดสตูล

2. ขนาดพื้นที่

จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ 7,393.889 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,621,180 ไร่ มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 27 ของประเทศ และใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของภาคใต้

3. ลักษณะภูมิประเทศ

ทางตอนเหนือเป็นคาบสมุทรแคบและยาวยื่นลงมาทางใต้เรียกว่า คาบสมุทรสทิงพระ กับส่วนที่เป็นแผ่นดินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าทางตอนใต้ แผ่นดินทั้งสองส่วนเชื่อมต่อกันโดยสะพานติณสูลานนท์ พื้นที่ทางทิศเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ทิศตะวันออกเป็นที่ราบริมทะเล ทิศใต้และทิศตะวันตกเป็นภูเขาและที่ราบสูง ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารที่สำคัญ

4. ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุมเมืองร้อน มีลมมรสุมพัดผ่านประจำทุกปี เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงกลางเดือนมกราคม เป็นช่วงลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และตั้งแต่มิถุนายนถึงกลางเดือนตุลาคม จะเป็นช่วงลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งส่งผลทำให้จังหวัดมีฤดูกาล 2 ฤดู คือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนกรกฎาคม ซึ่งจะเป็นช่วงหลังจากหมดมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อากาศจะเริ่มร้อนและอากาศจะมีอุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายน

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงเดือนมกราคม จังหวัดสงขลาจะมีฝนตกทั้งในช่วงลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ แต่ในช่วงลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีฝนตกชุกในช่วงเดือนตุลาคมถึงมกราคม

จังหวัดสงขลาในปี 2551 มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรวมตลอดปี 1,007.9 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตก 55 วัน มีปริมาณฝนตกมากที่สุดในช่วงเดือนพฤศจิกายน วัดได้สูงสุด 835.8 มิลลิเมตร ปริมาณฝนตกน้อยที่สุดช่วงเดือนกันยายน

อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งจังหวัด 27.6 องศาเซลเซียส สูงสุด 34.1 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด 27.6 องศาเซลเซียส (ที่มา : ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก)

5. ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดสงขลาที่สำคัญ ได้แก่

1. ทรัพยากรดิน เนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัดสงขลา 7,393,889 ตารางกิโลเมตร กองสำรวจดิน กรมพัฒนาที่ดิน ได้จำแนกดินในจังหวัดสงขลา ไว้ 95 ชุด ดินส่วนใหญ่เป็นดินทราย และดินทรายปนดินร่วนและดินเหนียวบางส่วน

2. ทรัพยากรน้ำ มีทั้งแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน

แหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญ ได้แก่

- 1) ทะเลสาบสงขลา เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศ มีพื้นที่ส่วนที่เป็นพื้นน้ำประมาณ 1,046.04 ตารางกิโลเมตร หรือ 650,000 ไร่ แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ
 - ทะเลน้อย พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตจังหวัดพัทลุง จะมีสภาพเป็นน้ำจืด
 - ทะเลหลวง หรือ ทะเลสาบตอนบน เป็นบริเวณที่มีพื้นที่มากที่สุด สภาพน้ำ ส่วนใหญ่ เป็นน้ำกร่อย เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำนานาชนิด
 - ทะเลสาบตอนล่าง มีพื้นที่ตั้งแต่ปากทะเลสาบที่เปิดออกสู่อ่าวไทยลึกเข้าไปยังทะเลหลวง สภาพน้ำเป็นน้ำเค็มและน้ำกร่อย
- 2) คลองอู่ตะเภา ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาสันกาลาคีรี ในตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเดา ไหลผ่านตำบลต่างๆ ในอำเภอสะเดา ผ่านหาดใหญ่ลงสู่ทะเลสาบสงขลาที่บ้านคลองบางกล่ำมีความยาวประมาณ 90 กิโลเมตร
- 3) คลองวาด มีต้นน้ำจากเทือกเขาบรทัด ในอำเภอหาดใหญ่ ไหลไปลงคลองอู่ตะเภา ความยาวประมาณ 37 กิโลเมตร
- 4) คลองเทพา มีต้นน้ำจากเทือกเขาสันกาลาคีรี ไหลผ่านอำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพาไปลงอ่าวไทยที่ตำบลเทพา ความยาวประมาณ 80 กิโลเมตร
- 5) คลองรัตภูมิ ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาบรทัดและเขาหลวง กั้นเขตแดนระหว่างอำเภอรัตภูมิกับจังหวัดสตูล ไหลผ่านอำเภอรัตภูมิ อำเภอควนเนียง ลงสู่ทะเลสาบสงขลาที่บ้านปากบาง ความยาวประมาณ 45 กิโลเมตร
- 6) คลองนาทวี ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาสันกาลาคีรีผ่านอำเภอนาทวี อำเภอจะนะ ไหลลงสู่อ่าวไทยที่ปากบางสะกอม ความยาวประมาณ 70 กิโลเมตร

3. ทรัพยากรป่าไม้

จังหวัดสงขลา ได้ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ (ตั้งแต่ พ.ศ. 2507) รวม 41 ป่า เนื้อที่ 1,256,669.25 ไร่ หรือ 27.84% ของเนื้อที่จังหวัด จากการแปลภาพถ่ายดาวเทียมคงเหลือพื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์ปี 2549 ทั้งจังหวัดเนื้อที่ 483,025.28 ไร่ หรือ 9.98% ของเนื้อที่จังหวัด โดยผืนป่าใหญ่ ๆ ของจังหวัดสงขลา ได้แก่

- 1) กลุ่มป่าในท้องที่อำเภอรัตภูมิ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอคลองหอยโข่ง และอำเภอสะเดา ซึ่งเป็นบางส่วนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรทัด (อำเภอรัตภูมิ) และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนงาช้าง (อำเภอรัตภูมิ และอำเภอหาดใหญ่) ทั้งนี้ยังมีพื้นที่

บางส่วนเป็นพื้นที่เตรียมการผนวกกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตงนาช้าง (อำเภอคลองหอยโข่งและอำเภอสะเดา) ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำสายสำคัญ ได้แก่ คลองภูมิ คลองกลอย คลองพรุพ้อ คลองเขาน้ำร้อน คลองจำไทร คลองหลา คลองวาด คลองแก้ว คลองรำ คลองตำ คลองสายวา คลองโตงนาช้าง คลองบางกล้า คลองท่าช้าง ฯลฯ

- 2) กลุ่มป่าในท้องที่อำเภอสะเดา และอำเภอนาทวี ซึ่งได้รับการจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง เป็นแหล่งต้นน้ำสายสำคัญ ได้แก่ คลองสะเดา คลองแงะ คลองพน คลองลำใหญ่ ไหลลงสู่คลองอยู่ตะเภา และคลองกวาง คลองลำพุด คลองลำชิง คลองบอน ไหลรวมกันเป็นคลองนาทวี
- 3) กลุ่มป่าในท้องที่อำเภอนาหม่อม อำเภอจะนะ และอำเภอหาดใหญ่ ซึ่งได้รับการจัดตั้งเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาทรง เป็นแหล่งต้นน้ำสายสำคัญ เช่น คลองหวะ และคลองประจำ
- 4) กลุ่มป่าในท้องที่อำเภอจะนะ อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอสะเดา เป็นแหล่งต้นน้ำสายสำคัญ เช่น คลองลำพด คลองคล้า คลองพ้อแดง คลองดินแดง แล้วไหลรวมกันเป็นคลองสะกอม
- 5) กลุ่มป่าในท้องที่อำเภอจะนะ อำเภอเทพา และอำเภอนาทวี ซึ่งบางส่วนได้รับการจัดตั้งเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาปะช้าง - แผลมขาม
- 6) กลุ่มป่าในท้องที่ตำบลเปียน ตำบลบ้านโหนด ตำบลชะบ้าย้อย และตำบลธารคีรี อำเภอชะบ้าย้อย ซึ่งเป็นพื้นที่บางส่วนของพื้นที่เตรียมการอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำสายสำคัญ คือ คลองเปียน ซึ่งไหลรวมกับคลองเทพา
- 7) กลุ่มป่าไม้ในท้องที่ตำบลทุ่งพอ ตำบลเขาแดง ตำบลจะแหน ตำบลบาโหย อำเภอชะบ้าย้อย ซึ่งเป็นพื้นที่บางส่วนของพื้นที่เตรียมการอุทยานแห่งชาติสันกาลาคีรี ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำสายสำคัญ คือ คลองเทพา คลองลำเปา คลองใหญ่ คลองตูหยง ไหลรวมกันเป็นคลองเทพา

การดำเนินงานในปี 2551 สถิติคตัดป่าไม้ มีพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกจำนวน 1,050 - 3 - 00 ไร่ และได้ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายตาม มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 กับคดี บุกรุกพื้นที่ป่าดังกล่าวไปแล้วจำนวน 114 คำสั่ง 124 คดี จำนวนเนื้อที่ 1,656 - 3 - 66 ไร่ ดำเนินการรื้อถอนไปแล้วจำนวน 26 คำสั่ง 32 คดี เนื้อที่จำนวน 323 - 1 - 99 ไร่

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา

